

MODA ȘI STILUL DE VIAȚĂ ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ

de
GHIZELA COSMA

Primul război mondial a zguduit profund lumea, determinând ca toate evenimentele similare, o puternică efervescență la nivelul psihicului individului,¹ în căutarea unui nou ideal de viață. Vechile bucurii ale sufletului, acele care idealizau viața, erau considerate doar amăgiri.² Războiul continuând să devasteze subtilul domeniu al spiritelor, trezea ca-ntotdeauna setea de viață, de lux.³ Amenințată de un adevărat cult al destrăbălării,⁴ mulțimea visa la un nou spectacol, cuprinsă de o zgomotoasă prefacere. Considerând-o după definiția lui Baudelaire ca simptom al gustului pentru ideal,⁵ moda apărea în acest context ca oglindă a aspirațiilor, a ritmurilor lumii posbelice, al stilurilor de viață ce se conturau în pragul secolului al-XX-lea.

Privită ca un lux inutil în opinia majorității masculine, dar fără să renunțe la ea,⁶ moda se prefigura ca o preocupare caracteristic feminină. În secolul femeilor frumoase, cum numea La Bruyere secolul XX,⁷ când frumusețea rămânea scopul prim al femeii, ca și component al bunei sale dispoziții,⁸ jocul modei era decisiv în realizarea acestui deziderat.⁹ Angajate într-un război al lor,¹⁰ femeile cultivau cele mai noi capricii ale modei, încât bucureșteanca era considerată pe bună dreptate între elegantele lumii.¹¹

Dacă tineretul gusta din plin curiozitățile modei mergând cu curentul, bărbații în genere se mulțumeau să servească de contrast, păstrându-și rolul de cavaler serviabil.¹² În schimb generațiile crescute în stilul tradițional antebelic, în spiritul unei lumi a cărei

1. G. Achiței, *Frumosul dincolo de artă*, Meridiane, București, 1988, p.297.

2. „*Almanahul Argus*“, 1925, p.90.

3. Al. Alexianu, *Mode și veșminte din trecut*, București, p.263-266.

4. „*Calendarul poporului creștin*“, 1930, p.58.

5. G. Achiței, *op.cit.*, p.292.

6. „*Moda*“, nr.2, 1925, București, p.26.

7. „*Almanahul gazetei medicale*“, 1931, p.114.

8. „*Familia*“, 1935, p.38.

9. *Ibidem*, p.37.

10. C. Petrescu, *Calea Victoriei*, București, 1985, p.54.

11. „*Pentru dumneavoastră doamnă*“, nov., 1935, p.5.

12. „*Moda*“, an.I, nr.3, 1925, București, p.65.

pagină se închisese cu catastrofalul război, reveneau scandalizate mereu la aceeași problemă a unui tineret iritant, lipsit de mister și stil, trecând prin viață ca un obuz.¹³

Atitudinea mulțimii în raport cu moda își manifesta dependența și de gradul de urbanizare a mediului de apartenență. Provincia s-a dovedit mereu mai cumpătată, reacționând uneori negativ la „furiile“ modei. Revista „Moda“, reda astfel într-un număr din 1925, un apel al părinților din provincie către toți cei ce răspândeau moda, spre a o face, „mai decentă, mai puțin goală.“¹⁴

Această problemă a nudității, a „triumfalei nudități“¹⁵ cultivată de noua modă, a determinat, de asemenea, confruntări de opinii. Noua fobie a sportului,¹⁶ music-hallurile,¹⁷ spectacolele de varieté,¹⁸ constituiau numai câteva din decorurile ce evidențiau acest cult al formelor, al trupului. Sexualitatea începea să predomine arta, literatura, cinematograful, muzica modernă,¹⁹ și de ce nu, și moda.

Nu toate clasele și categoriile sociale se situau pe poziții similare în raport cu moda, iar specialiștii sesizau un caracter de clasă a acesteia. Vreme îndelungată moda a fost doar apanajul populației înstărite,²⁰ la nivelul oamenilor de rând, al celor ce populau mahalalele orașului nu se regăseau preocupări exprese pentru moda vestimentară.

Datorită unor deficiențe bugetare nu se putea vorbi despre modă, în acest mediu remarcându-se în schimb fenomenul opus modei, „obiceul.“²¹ Fenomenul urbanizării ducea la o erodare a tradiției în granițele orașului, mulți indivizi abandonându-și portul național, se îmbrăcau pestriț impresionând prin vestimentația caricaturală.²² Puțini se supuneau canonului „cum e apucat din bătrâni.“²³ Treptat, gustul estetic, mentalitatea rurală erau abandonate.

Anchetele sociologice întreprinse dovedeau că majoritatea veniturilor muncitorilor erau reclamate de satisfacerea nevoilor alimentare. Ca urmare, deseori ei posedau un singur rând de îmbrăcăminte.²⁴ Cravata înnodată la gât, sau dunga pantalonului erau elemente ce ilustrau adaptarea urbană, purtate cu convingerea că materializau respectul

13. C. Petrescu, *op.cit.*, p.218.

14. „Moda“, an.I, nr.7, 1925, p.167.

15. „*Milliok naptara*“, 1929, p.105.

16. *Ibidem*.

17. „*Voiaș*“, an.II, nr.8, 1934, București, p.4.

18. „*Milliok naptara*“, 1929, p.34.

19. „*Eva modernă*“, an.II, nr.6, mart., 1934, p.34.

20. G. Achiței, *op.cit.*, p.286-287.

21. *Ibidem*, p.286 și V. Lazăr, *Ardealul și ardelenii*, Sibiu, vol.II, 1921, p.58-59.

22. Aneta Milian, *Turnu Măgurele*, (monografie), p.30-31, și Magdalena Livezeanu, „*Oltenii de la Bălăcești-Vilcea*, în „*Sociologie Românească*“, an.II, 1937, București, p.254.

23. N. Argintescu, *Contribuții la problema gustului popular*, în „*Arhiva pentru știința și reforma socială*“, X, nr.1-4, 1932.

24. G. Retegan, *Condițiile de viață ale oamenilor de servicii de la o instituție publică din capitală*, București, 1941, p.25.

25. *Ibidem*, p.31-32.

pe care individul și-l datora ca cetățean al urbei.²⁵

În funcție de venit, de gradul adaptării urbane, se detașa în rândul lucrătorilor și o categorie îmbrăcată modest, alături de categoria îmbrăcată în haine ieftine sau al aceleia ce-și păstra portul țăranesc.²⁶ Duminicile, unii se îndreptau spre centrul orașului, domnii în haine negre și-n pantofi de lac, iar domnișoarele de la mahala îmbrăcate fantezist, în culori pestrițe neasortate.²⁷ Deci, de o democratizare a modei²⁸ în perioada interbelică la noi se putea vorbi doar în cazul unor categorii intermediare, cu venituri modeste, ca funcționari, intelectuali. În acest sens puteau fi interpretate preocupările revistelor de specialitate care puneau tot mai acut problema garderobei femeilor cu buget restrâns, pentru orele de birou când femeia trebuia să-și mențină grația și eleganța.²⁹ Dar clasa care putea, într-adevăr, să beneficieze de spectacolul modei era cea a „loisir-ului“, care având acces nelimitat la timpul liber, încerca mai repede sentimentul de saturație estetică a formelor vestimentare.³⁰

Sensibilă la pulsul epocii, durata de viață a modelor devenise foarte scurtă. Modele se schimbau cu o repeziciune uimitoare. Inovatorii „noi linii a modei“ și purtătorii ei erau la noi cei ce se bucurau de „prestigiu monden.“³¹ Femeia mondenă, bărbatul monden erau un ideal ce trăia în imaginația unui număr mare de oameni. Învăluși de o aureolă specială,³² mondenii erau cercul de 200-300 persoane ce formau societatea aleasă, orice fapt banal care se lega de aceasta devenind cu ușurință un eveniment monden. Astfel, prima serată a sezonului de iarnă a anului 1933, desfășurată în luxoasele saloane ale doamnei Alexandrina G. Cantacuzino onorată de regina Maria, era un eveniment ce stârnea curiozitatea „galeriei“, toaletele doamnelor participante, Lady Mary Palairt, Catherine Titulescu, Agepsina Macri Eftimiu, Irena Mavrocordat, d-na general Atanasiu, etc.³⁴, oferind o adevărată paradă a modei, a ultimelor noutăți preluate prin filiera celor mai vestite case de modă occidentale. Promotoare ale capriciilor modei erau astfel în primul rând marile figuri ale aristocrației bucureștene³⁵.

Și în perioada interbelică Parisul, Londra, sute de ani „centre ale bunului gust“, orașe de „mare prestigiu monden“,³⁶ erau cele ce trasau noile dimensiuni ale vestimentației. Astfel casele de modă pariziene, Lelong, Bernard, Colinette, Cheruit, Pavlova, și multe altele, erau bine cunoscute de înalta societate urbană românească,³⁷

26. Aneta Milian, *op.cit.*, p.30-31.

27. M. Damian, *București*, București, 1924, p.85-86.

28. G. Achiței, *op.cit.*, p.309-310.

29. „Pentru dumneavoastră doamnă“, dec., 1935, p.5.

30. G. Achiței, *op.cit.*, p.293-294.

31. *Ibidem*, p.290.

32. „Strand“, nr.1, iul., 1929, București, p.21.

33. Hortensia Papadat Bengescu, *Drumul ascuns*, București, 1967, p.130.

34. „Eva modernă“ an.I, nr.2, dec., 1933, p.12.

35. *Idem*, an.II, nr.5 și 6, 1934, p.3 și 13.

36. G. Achiței, *op.cit.*, p.308.

37. „Moda“, nr.1, 1925, București, p.3.

38. „Moda“, nr.1, 1925, București, p.4.

renumele elegantei pariziene străbătând distanțe și intrând în mentalitatea vremii ca o calitate sinonimă cu bogăție, lux, strălucire.³⁸ Jurnalele de modă pentru bărbați (exemplu, *Mode Officielle*, *Modern Styles*, *English Fashion*, etc.), femei (exemplu, *Les Jolies Modes*, *Record*, *Revue de Modes*, Paris, etc.)³⁹, copii (exemplu, *Jeunesse Parisienne*, *Kinder Garderobe* etc.)⁴⁰, erau lecturi preferate ale lumii mondene interbelice românești.

O altă filieră de propagare a modei în secolul în care „cinemania” devenise o boală modernă, era neândoielnic filmul.⁴¹ Ecranul, punând stăpânire pe gândurile și gusturile vremii, manifestându-se ca izvor al atâtor invenții de eleganță, moda nu se prelua la originea ei exclusiv pariziană sau londoneză. În Hollywood-ul unde trăiau frumoasele frumoaselor, admirate zilnic cu suspine, se promulgau decrete de modă pe care adesea le adopta și bătrâna Europă cu entuziasm.⁴² Când cinematograful devenea o mare tentație,⁴³ toaletele Liliane Harvey,⁴⁴ ale Normei Shearrer, Joan Crawford,⁴⁵ ale Ditei Parlo, Marthei Labarr, Oliviei Haviland, etc.⁴⁶ inspirau neândoielnic gustul vestimentar al vremii. „Stelele” ecranului dezvăluiau și cele mai mari „nebunii ale modei.” De la moda părului scurt,⁴⁷ a sprâncenelor a la „Greta Garbo”,⁴⁸ epidemia „westianismului”, (de la actrița Mae West)⁴⁹, până la pantalonii scurți adoptați prin moda de vară a anului 1934, de toate elegantele,⁵⁰ erau furori stârnite de cele mai frapante capricii ale vedetelor. Astfel, în 1932 în S.U.A s-au vândut femeilor americane, 5 milioane de haine bărbătești, primele care au lansat moda fiind tot... actrițele.⁵¹

Moda a fost influențată în evoluția ei și de diferite fenomene înregistrate la nivelul vieții economice. Astfel, criza economică s-a repercutat asupra liniilor toaletelor de seară care începeau să stârnească tot mai puține griji.⁵² Manifestându-se ca și compromis între rochia de zi și de seară,⁵³ noua înfățișarea a toaletei de seară reflecta nu numai noua condiție a femeii „muncitoare”, ci și o adaptare a întrunirilor mondene la împrejurările crizei economice. În era curbelor de sacrificiu se încetățeniseră și în România noul tip de primiri de după-amiază, ceaiuri devenite „high-teas”, care

39. „Lumea ilustrată. Calendar pe anul 1927”, p.14.

40. *Ibidem*, p.8.

41. „Clipa cinematografică”, an.I, nr.4, 1926, p.2.

42. „Pentru dumneavoastră doamnă”, april., iun., 1933, p.16-17.

43. „Ecranul”, an.I, nr.2, 1932, București, p.11.

44. „Eva modernă”, an.I, nr.2, dec., 1933 și ian. 1934, p.10.

45. „Femeia modernă”, nov., 1938, p.27.

46. *Idem*, ian., 1939, București, p.10.

47. „Cine Film”, an.I, nr.1, 1927, p.15.

48. „Pentru dumneavoastră doamnă”, iul., 1936, p.24.

49. *Ibidem*.

50. *Ibidem*, p.13.

51. „Hollywood”, an.I, nr.2, 1932, p.3.

52. „Magyar csaladi naptar”, 1930, Cluj, p.36.

53. „Eva modernă”, an.I, nr.1, nov., 1933, p.10-11.

54. *Idem*, an.II, nr.6, mai, 1934, p.18.

desfășurate între orele 18-22, puteau să înlocuiască și masa de seară, fiind mai puțin costisitoare.⁵⁴ Această situație a determinat, cu siguranță, în 1938, strigătul de alarmă al creatorilor de modă parizieni: „eleganța de seară în pericol.” Pentru că indiferent dacă o femeie ocupa un serviciu, profesa o meserie sau se afișa ca sportivă, începând de la 8 seara ea trebuia să redevină femeie.⁵⁵

„Capriciile modei” se conturau ca mode miniaturale stârnind mari surprize și interes ca variații ale aceluiași stil „modern” sub amprenta căruia a evoluat întregul secol XX.⁵⁶ „Nebuniile modei” erau astfel în concordanță cu snobismul ce se dezvoltase în această direcție și-n lumea mondenă românească.⁵⁷

Dacă pălăria de fetru, nelipsită din garderoba eleganței pariziene a domina și în România între anii 1925-1933,⁵⁸ în 1934, pălărioarele mici, rotunde, trântite aproape pe ceafă, veneau să astâmpere vechea fobie, aprinzând alta.⁵⁹ Dar nu pentru mult timp, întrucât anul 1938 aducea moda pălăriilor înalte. Referindu-se la acest nou capriciu, o cunoscută modistă pariziană spunea cu puțină ironie: „Dacă vă plac pălăriile înalte le puteți purta cât de înalte vreți. Singura limită e tavanul.”⁶⁰

„Nebuniile” modei au prins forme și-n sfera coafurii. Moda părului scurt părea victorioasă în fața încercărilor de revenire la moda părului lung, prin protestele clientelor americane și pariziene.⁶¹ Însă, către anul 1938, lupta între coafura joasă și înaltă ascuțindu-se,⁶² locul „frizurii” ce făcea capul stuf, era disputat în 1936 de „coafura modernă” cu ondulații care tindeau să facă capul cât mai mic prin liniile vagi pe creștet, permițând numai la ceafă bucle sau un mic „Mignon” degajând urechea și fruntea împodobită cu câte o buclă rebelă.⁶³ Către anul 1938, cu noile pălării a intrat în modă și coafura înaltă,⁶⁴ cu bucle mari plasate în partea superioară a capului, degajând ceafa.⁶⁵ Era coafura „femeii floare”, ce intra seducătoare în scena modei, dând în lături „femeia fatală”, adulată în anii precedenți ca și copie a Marlenei Dietrich. Noua estetică a feței înclina spre o rotunjire a liniilor.⁶⁶

Dar, „capriciile modei” mult mai numeroase și variate depășeau preocupările vestimentare. Căinii intraseră, într-o vreme, în sfera „accesoriilor”, nelipsiți din compania elegantelor. Ei au cunoscut o eră îndelungată de strălucire, fiind răsfățați în saloane, în dormitoare, în băi sau bucătării. Prin 1939 această fantezie a luat și ea sfârșit, când

55. „Jurnalul doamnei”, nr.4, 1934, p.18.

56. G. Achitei, *op.cit.*, p.305.

57. „Femina modernă”, 1938, p.IX.

58. „Moda”, nr.11, 1925, București, p.25.

59. „Eva modernă”, an.II, nr.4, febr., 1934, p.10.

60. „Jurnalul doamnei”, nr.2, 1938, p.20-21.

61. „Moda”, an.I, nr.6, 1925, București, p.120.

62. „Pentru dumneavoastră doamnă”, iulie, 1936, p.26.

63. *Idem*, mai, 1936, p.20.

64. „Femeia modernă”, nov., 1938, p.3.

65. „Jurnalul doamnei” nr.2, 3, 1938, p.13, 19.

66. *Idem*, mai, 1938, p.12.

67. „Femeia modernă”, ian., 1939, p.12.

„urmașele Evei“ au început să-și distribuie bunăvoința și dragostea în favoarea animalelor sălbatice-tigrii, lei, maimuțe.⁶⁷

Bărbații au rămas mereu în umbra acestor capricii. Smochingul, fracul, vestonul cu diferite destinații rămăneau tradiționale și nelipsite din garderoba masculină.⁶⁸ Există chiar o tendință de reducere a acestora la două-trei rânduri de haine pe care românul ca și francezul le puneau cu sau fără rost și fără a se întreba dacă erau sau nu potrivite cu timpul și circumstanțele. În acest sens, revista „Moda“ făcea, în 1925, propagandă pro-engleză, subliniind că orice englez, și „fără dare de mână“, avea un număr mare de haine pentru toate ocaziile: sport, oraș, țară, ceremonii, voiajuri.⁶⁹ Eleganța masculină bazată pe simplitate, respingea, în același timp, excesele Londrei, ca acei pantaloni fantezie, de o lărgime colosală, la modă în Anglia pe la 1925.⁷⁰

Cu toate că femeile se stăpâneau mai greu să nu guste furorile modei occidentale, o oarecare moderație a caracterizat întotdeauna românele. Prin trierea extravaganțelor modei apusene, aceasta nu mai era o tirană ale cărei legi trebuiau primite fără murmure, numai pentru că „trebuia să fii modernă“.⁷¹ Pentru a da exemple am putea aminti unele rețineri în adoptarea modei pălăriilor înalte, o moderație a dimensiunilor, sau obiceiul prin care blana, numai la noi era considerată haină de iarnă, în timp ce doamnele apusului o îmbrăcau deja în serile de august.⁷² În schimb, întotdeauna eleganțele din lumea bună românească au apreciat alțițele, „șabacele“, „izvoadele“ care formau odinioară costumele și baza îmbrăcămintei frumoaselor jupânițe și domnițe de odinioară. Regina Elisabeta, apoi Maria, au ocrotit în chip special aceste cusături, cultivându-le în moda interbelică românească.⁷³

Moda, termen derivat din cuvântul latin *modus* (manieră, fel de a fi)⁷⁴ desemnează un fenomen complex, sensibil la toate transformările de la nivelul gândirii, al existenței cotidiene. Astfel, de exemplu, schimbările din mentalitatea feminină, degradarea vechiului ideal feminin erau înregistrate la nivelul liniilor modei. Anii postbelici au produs și la noi noul tip feminin modern, activ, de un dinamism uimitor, într-un continuu neastâmpăr, cu nervii mereu agitați, ce nu cunoaște liniștea celei de odinioară.⁷⁵ Dezlănțuind o adevărată tragedie în lumea bărbaților, noul tip feminin, preamărind egoismul, mai puțin devotat și iubitor, cu o indiferență crescândă față de problemele familiale,⁷⁶ devenea popular în societatea urbană românească, rupând cu tradiția, cu vechile atitudini, regăsindu-se într-o formă de tranziție chiar în mahalalele patriarhale.⁷⁷

68. „Bărbatul și moda“, an.I, nr.1, 1937, p.7-10.

69. „Moda“, an.I, nr.4, 1925, p.89.

70. *Idem*, nr.2, 1925, p.51.

71. „Jurnalul doamnei“, nr.2, 1938, p.22.

72. „Magyar csaladi naptar“, 1930, Cluj, p.36.

73. „Moda“, an.I, nr.12, 1926, București

74. G.Achiței, *op.cit.*, p.280.

75. „Femeia modernă“, nov., 1938, p.3.

76. „Calendarul muncitorului“, 1921, p.83-84.

77. Natalia Popovici, *Influence du travail de la femme sur la famille*, în „Arhiva pentru știință și reformă socială“, XVI, 1-4, 1943, București.

Se remarcă astfel o simplificare a vestimentației feminine. Smulsă din închisoarea preocupărilor gospodărești femeia trecea victorioasă porțile deschise ale unor sectoare noi de activitate, tărâmurii spre care accesul îi fusese interzis anterior. Stârnea preocupări noi, ținuta de lucru (ex. vezi moda pentru funcționare),⁷⁸ din care dispăreau nimicurile, podoabele pretențioase.⁷⁹ Dedicată în speță femeii active și sportive, moda de dimineață a fost cu adevărat revoluționară de noua mentalitate.⁸⁰ Chiar și rochia de interior, deshabilleur, a luat în viața elegantelor alt aspect. În locul vălurilor de musselină, dantelă, tul, purtate cu grație de vechea cochetă, erau preferate rochiile de interior de formă japoneză, călugărească, sau pijamaua băiețească cu flori și păsări.⁸¹ Expresie a intensificării feminismului putea fi considerată și evoluția timidă spre îmbrăcăminte „unisex“, o masculinizare a liniilor modei vestimentare până la forma smocking, pardesiuri bărbătești, rochii în formă de cămașă bărbătească,⁸² armonizându-se perfect cu noua coafură „a la garconne“, „flon“ sau „Bob“.⁸³

Tot ca protest împotriva vechilor prejudecăți morale sau chiar sociale se dezvoltă cultul pentru silueta feminină masculinizată. Silueta la modă în jurul anului 1900 (pieptul plat, mijlocul subțire, șolduri proeminente), solicitând o arhitectură dificilă a îmbrăcăminte era dezavuată, anii interbelici dezvoltând gustul pentru silueta „a la Josephine Baker“.⁸⁴ Dreaptă, flexibilă, subțire ca o trestie, noua siluetă a câștigat supremația, cu toate încercările modeste de revenire la „formele rotunde“. Astfel, „Westianismul“ (de la numele vedetei americane Mae West, din filmul „Nu sunt înger“), după ce a făcut valvă în S.U.A., Franța, a pătruns și la noi, impulsionând lupta împotriva „femeii-scândură“,⁸⁵ dar fără câștig de cauză.

Înspăimântând spiritele conservatoare, moda a adus în prim plan „fata modernă“, în fața căreia, ingenule de altă dată ce-au fost bunicile lor, se întrebau dacă tinerele proenituri aveau măcar o picătură din sângele lor în vine.⁸⁶ Cu o existență complicată, „Daiane moderne“ veneau cu franchise, loialitate bărbătească, cu un pasionat gust de lux, de petreceri, mișcare, independență.⁸⁷ Sportul constituind o preocupare inalienabilă „fetei moderne“ poate nicăieri mai mult ca aici, moda n-a evoluat mai spectacolar.⁸⁸ Nebunia sportivă extinzându-se și asupra sexului slab, aducea în modă,

78. „Pentru dumneavoastră doamnă“, dec., 1935, p.5.

79. „Moda“, an.I, nr.3, 1925, p.65.

80. „Jurnalul doamnei“, nr.2, 1938, p.22 și „Eva modernă“, an.II, nr.4, 1934, p.18.

81. „Moda“, an.II, nr.12, 1926, p.98.

82. *Idem*, an.II, nr.12, 1926, p.98.

83. *Ibidem*, an.I, nr.6, 1925, p.123.

84. G. Achiței, *op.cit.*, p.298-299; „Pentru dumneavoastră doamnă“, oct., 1935, p.21.

85. „Film“, an.II, nr.34, 1934, Timișoara, p.1-3.

86. „Moda“, an.I, nr.6, 1925, p.122.

87. *Ibidem*, p.122-131.

88. „Femeia modernă“, oct., 1938, p.22-23.

89. „Moda“, an.I, nr.5, 1925, p.106.

90. *Ibidem*, p.97 și „Moda“, an.I, nr.7, 1925, p.164.

91. „Jurnalul doamnei“, 1938, p.24.

92. *Idem*, nr.3, 1938, p.12-13.

ca element inedit, vestimentația sportivă feminină. Costumul de tenis,⁸⁹ golf, automobilism,⁹⁰ ski,⁹¹ hipism,⁹² au câștigat o popularitate deosebită. Vânătoarea intrase de asemenea, în moravurile femeii moderne, chiar în cazul în care nu era o pasiune feminină ci doar un motiv de a purta pantaloni.⁹³ Turismul tot mai extins și la noi, constituia, la rândul-i, un motiv de a poza într-un nou gen de costum.⁹⁴ Dar mai mult ca toate, cea care oferea o nemărginită posibilitate de a da drum liber originalității gusturilor, admițând orice extravaganță de obicei, condamnată de legile modei, era plaja.⁹⁵

Însă când în casă mirosul de cafea devenea persistent, când cărțile de joc erau învârtite asiduu pe luciul meselor, când trotuarele se aglomerau anunțând sfârșitul verii, lumea redevenea ocupată de noua modă, pregătindu-se costumațiile pentru ceai, bridge sau cele de mare gală.⁹⁶

Concluzionând am putea afirma că moda, așa cum a evoluat în perioada interbelică s-a conturat ca un veritabil seismograf al devenirii stilurilor de viață prefigurate în limitele urbanului, suportând totodată toate variațiile de la nivelul fenomenelor sociale, economice ale vremii. Spațiul urban românesc, cu „aerul specific“, vine de asemenea să confirme această legătură organică între modă ca și componentă a timpului liber și stil de viață.

93. „*Eva modernă*“, an.I, nr.5, febr., 1934.

94. „*România pitorească*“, an.I, iun., 1933, p.3.

95. „*Strand*“, nr.I, iul., 1929, p.21.

96. „*Eva modernă*“, an.I, nr.2, dec., 1933, p.14.